

11.01.2017.

Nikola Šimić Tonin

HLADNA VATRA

Zoran Ilić, prozni pisac i novinar iz Beograda, dobitnik književne nagrade Goran Bujčić, Književnici – novinari i Donat za književni diprinos Hrvatskoga književnoga društva Ogranak Zadar za 2016., što je jedan od povoda ovom razgovoru.

1. *Mada je sve manje takvih, ali za one koji Vas ne znaju, tko je Zoran Ilić? Recite par riječi o sebi.*

- Na Vikipediji piše sledeće: "Prozni pisac iz Beograda. Sa svojim pričama prisutan u srpskoj i eks-ju periodici od 1989. godine. Bio urednik u „Književnoj reči“ i gostujući urednik u „Albumu“ (Sarajevo). Jedno vreme zamenik glavnog i odgovornog urednika onlajn časopisa "Balkanski književni glasnik". Trenutno uređuje veb-sajt za književnost posvećen autorima sa prostora bivše Jugoslavije Prozaonline..."

Ono što ne piše na Vikipediji, a moglo bi da bude značajno za Vaše čitaoce jeste da sam levičar, humanista, antiglobalista... Isto tako i antifašista...

2. *Kažete da se i niste nešto usrećili s intervjuima. Što Vas je zasmetalo u njima?*

- Pa, uglavnom, nisam bio zadovoljan svojim odgovorima. Možda nedostatak koncentracije da se odgovori nešto što zaslužuje da bude trajnije.

3. *Prije par dana dobili ste nagradu Donat za književni doprinos i nagradu Goran Bujić – književnici novinari, i nakon dugi niz godina ponovno došli u Hrvatsku, Zadar, što Vam je prvo upalo u oči?*

- Posle tri i po decenije, ukazala se prilika da ponovo posetim Zadar i povod je zaista bio prelep. Dobio sam jednu vrednu književnu nagradu, sreo se i družio sa kolegama piscima sa ex-YU prostora...

4. *Stalno se poredimo, uspoređujemo, Hrvatska – Srbija, Zagreb – Beograd, kako se doživljava Hrvatska gledano iz Beograda u kom živite i radite u ovo danas vrijeme?*

- Čini mi se da je to poređenje važno političarima i to koliko je koja od navedenih zemalja prosperitetnija, sa višim društvenim standardom... Sa manje problema, tenzija...

Mene bi verovatno više zanimalo poređenje koje se tiče kulture. Da li su ove dve države uporedive što se tiče njihovog značaja na kulturnoj mapi Evrope? Što se tiče književnosti, pojedini hrvatski autori su prisutni u Srbiji: Miljenko Jergović, Vedrana Rudan, Ante Tomić... i znani srpskoj čitalačkoj publici. Koliko su i koji srpski pisci čitani u Hrvatskoj, nije mi poznato.

5. *Kako gledate na ova sukobljavanja, podcrtavanja, zamjerenja Hrvatskoj ovo i ono, koliko je tu dnevno-politički, predizbornih potreba? Kako jedan intelektualac, književnik gleda na to?*

- Ah, kako?! Ne radujem im se, sigurno. Pre bih rekao da me rastužuju. Čak imam utisak kao da je to neka suptilna igra, lutkarska predstava, gde konce vuku neke osobe koje su daleko, veoma daleko..

6. *Jedna od nezaobilaznih tema i dan-danas u RH je Jugoslavija, Josip Broz Tito, te su teme kontinuirano s nama. Kako danas u Srbiji gledaju na Jugoslaviju, Broza? Rat na ovim prostorima? Miloševića?*

- U ovih dvadeset i pet godina, od raspada SFRJ, leva ideja je prilično devalvirala na ovim geografskim prostorima. A kao što znamo Jugoslavija, SFRJ, bila je jedna levičarska, komunistička, tvorevina. Odustajanje od leve ideje, poklopilo se sa raspadom te države. Da tako kažem – krvavim raspadom.

Akteri koji su učestvovali u tom raspadu, a jedan od njih je i Slobodan Milošević, nisu se baš istakli u svemu tome.

Što se tiče Josipa Broza, pamti se njegova briljantna spoljna politika koja je donela veliki ugled državi kojoj je bio na čelu. Ostalo se pamti po sistemu „kako vam drago“. Neko i njega i tu državnu zajednicu pamti po zlu, jednoumlju, drugi po bezbrižnosti života...

7. *Pobornikom sam teze, da se Jugoslavija iskreno željela tada bi Sarajevo bilo glavni grad, nije neznano kako je ideja Jugoslavije naj snažnije dolazila s ovih, hrvatskih prostora.*

- Neosporno je da je ideja jugoslavenstva nastala u XIX veku u Hrvatskoj. I sigurno da je ona bila velika i značajna ideja, ali nešto je krenulo po zlu za tu zajedničku državu. A prošlost se ne dá ispraviti. Zavesa je spuštena, predstava je okončana. Reprize, nadam se, neće biti.

Sarajevo kao glavni grad te države je mogao da predstavlja jedan pragmatičan potez koji bi smanjio tenziju između Hrvata i Srba. Nije mi poznato da je bilo ko o tome ozbiljno razmišljao. Uostalom, jedna od odlika Titove Jugoslavije je bila bila da je mnogo toga gurano pod tepih.

8. *Srbija i Kosovo, nezaobilazna tema?*

- Možda nezaobilazna, ali isto tako i traumatična. Bar posmatrano iz Beograda. Ali, naravno, konstatovati da je ta tema „traumatična“ ne oslobađa nas obaveze da se nešto više o njoj kaže. Da pokuša da se zaviri u nešto što bi moglo da se nazove „održiva budućnost“. Jer najlakše je sklopiti oči, okrenuti glavu na drugu stranu... Reći: „biće što biti mora.“ Tako da bih

voleo da mi, umetnici, pisci, slikari, muzičari... i sa jedne i sa druge strane budemo konstruktivni element koji bi doprineo smanjenju tenzija između albanskog i srpskog naroda.

9. Matematičar ste po struci, kako se matematika i književnost podnose?

- Kada sam počeo da se bavim pisanjem, a to se dogodilo neposredno nakon studija, pokušavao sam da nešto od onoga što sam naučio na studijama matematike primenim u književnosti. Dakle, bilo je to vreme kada još nisam potpuno izašao iz sveta matematike i sasvim ušao u svet književnosti. Od tada se prošle decenije. Mislim da mi to što sam matematičar, logičar, više pomoglo u pisanju nego što mi je odmoglo.

10. U našim razgovorima dotakli smo se Danila Kiša, „Grobnice za Borisa Davidoviča“, Karla Štajnera i njegove „posudbe“ teksta iz „7000 dana u Sibiru“.

- Da, to su bili argumenti beogradske čaršije da je Kišova knjiga najobičniji plagijat. Naravno da je umetnički postupak Danila Kiša potpuno legitiman, i da je to što je on uradio čist postmodernizam. Ali ko je šta znao o postmodernizmu 1977.g. u SFRJ?!

Ipak, Kiš je od svojih protivnika napadnut iz čisto ideoloških razloga jer je on u istu ravan stavio fašizam i staljinizam. A to je bilo nešto neoprostivo: levi i desni totalitarizam isto tretirati.

Vreme je pokazalo ko je tu bio u pravu, i ko je istinski umetnik a ko tek najobičniji mešetar.

11. Ne mogu ja bez Ćopića, tri Branka: Radičevića, Miljkovića, Ćopića, tri književne – pjesničke veličine, tri teške ljudske sudbine.

- Spletom okolnosti, jedino sam se sa Brankom Miljkovićem konkretnije bavio. U svom romanu „Smej se Pajaco“ neposrednije dolazim u dodir sa njegovim pojmom „hladna vatra“. Onom vatrom koju je moguće držati na dlanu. Pripitomiti je, biti toliko sa njom blizak. Šta reći – onaj ko na taj način razmišlja o vatri, poput naučnika, futuriste, krije u sebi bar zrnce genijalnosti.

12. *Koliko Vam je poznata hrvatska književna scena. Tko od živućih hrvatskih književnika plijeni Vašu pozornost?*

- U ovo vreme kada nas tehnologija i mediji sa svih strana prekrivaju i prosto dave, knjiga kao da je izgubila svoj nekadašnji značaj. A pravog, suštinskog čitanja nema bez knjiga! Sva ostala su površna i zahtevaju veliku koncentraciju da budu nešto više od toga.

Tako da su mi od hrvatskih autora dostupni oni koji objavljuju svoje kolumne u beogradskim novinama: Jergović, Dežulović... Isto tako poznati su mi i oni autori koji saraduju sa sajtom koji uređujem. Oni su manje afirmisani, ali zaslužuju svaku pažnju.

13. *Ima li nešto što Vas nisam pitao a rado bi koju riječ o tome?*

- Mislim da nema. Vaših prethodnih dvanaest pitanja su bila sasvim dovoljna. A novih, drugačijih pitanja će valjda biti u nekom novom ilinekim novim intervjuima. Zato ostavimo neka pitanja i za budućnost.

Nikola Šimić Tonin

PR

DIOGEN pro kultura

<http://www.diogenpro.com>